

*Deutsche Zeitschrift für Kirchenrecht.* (Herausg. von Emil Friedberg und Emil Sehling; 3. Folge der von Dove begründ. Zeitsch. f. Kirchenrecht.) X. Bd. (32. Bd. der ganzen Folge), Tübingen, Freiburg i. B. u. Leipzig (J. C. B. Mohr) 1900.

Karl Rieker, Die Krisis des landesherrlichen Kirchenregiments in Preussen 1848—1850 und ihre kirchenrechtliche Bedeutung, str. 1—60. Když v Prusku r. 1848 zavedena byla konstituční ústava s odpovědností ministrů, když uznána byla nezávislost státoobčanských práv na vyznání víry a samostatnost církví a náboženských společností v uspořádání a ve správě svých záležitostí, tu bylo najednou panujícím názorem v úředních i mimoúředních kruzích, že doba zeměpanského církevního regimentu na dobro uplynula, že další existence jeho nemožna jest vzhledem k novým politickým poměrům, ježto panovník musí všechna svá práva vykonávati ministerstvem zodpovědným zemskému sněmu skládajícímu se z příslušníků všech v zemi uznaných náboženských společností. Jen malá minorita hájila názor opačný, ona kladla důraz na to, že panovník sám jest majitelem církevní moci, nikoli representative země, a že tu neběží tak o právo zeměpána, jak o povinnost jeho; že nezanikl zeměpanský regiment, nýbrž že odpadla možnost, dáti jej vykonávati státními úřady, zejména ministerstvem; zeměpánům že přísluší onen regiment, poněvadž jsou zeměpány (oni jsou praecipuum membrum ecclesiae), ale ne jako zeměpánům, že onen regiment jest otázkou vnitřní organisace evangelické církve na státu nyní zcela nezávislé, nikoliv otázkou jejího poměru k státu; že zeměpán vykonává církevní regiment orgány církevními prokazuje evangelické církvi službu, že tím jí ale nikterakž neopanuje; církevní regiment že jest tedy annexum, accessorium zeměpanské moci, nikoliv ale inhaerens její. Rok 1850 přinesl vítězství názorům posléze vytčeným, které si stále více přívrženců získávaly i odpůrce konečně přesvědčily; názory tyto staly se u protestantů i panujícími, k čemu mnoho přispěl Richter, an je do 4. vydání své známé učebnice (r. 1853) převzal, ačkoli dříve sám opačné stanovisko byl zaujímal. Tím ovšem není řečeno, že by nyní jednomyslnost v tom ohledu vládla, an učí n. př. Otto Mejer, jeden z nejvážnějších protestantských učitelů církevního práva v 2. polovici 19. století, že zeměpanský regiment církevní vykonává se jako část zeměpanské moci. — Th. Braun: Städtisches Kirchenregiment in Stralsund (str. 61—88). — Lüttgert: Die Verzeihung im Ehescheidungsrecht des Bürgerlichen Gesetzbuchs (str. 89—105, 220—245). Právo dříve platné v jednotlivých teritoriích říše německé se vytýká oproti právu novým občanským zákoníkem všeobecně zavedenému co do odpuštění manželských provinění dostačujících k rozloučení manželství; posuzuje se právní povaha odpuštění, a otázka, zdali odpuštění shledáno býti může v zřeknutí se práva žalovati na rozloučení anebo v tom, že taková žaloba byla vzata zpět; mluví se o odpuštění po vznesené již žalobě na rozloučení manželství, o odpuštění zřejmém a mlčky učiněném, zejména se oceňuje, zdali plnění manželské povinnosti vždycky jest znamením odpuštění mlčky učiněného a jak se to má, když od vzniku příčiny zakládající možnost rozloučení manželství určitá doba byla uplynula. Na konec vytýkají se případy, kdy lze mluvit o obživení odpuštěných jednou provinění. Spisovatel přichází pak ke konečnému úsudku, že nový německý občanský zákoník stejnou měrou podporuje

námítku odpuštění důvodu separačního, jakou stěžuje samo rozloučení manželství; že se v této příčině přidržel více zásad praxe obecnoprávní a předpisů francouzského code civil, nežli předpisů pruského Landrechtu, a že soudcovskému volnému uznání přisoudil v této příčině velké pole působení. — Sigismund Keller pokračuje ve svých Untersuchungen über die Judices Sacri Palatii Lateranensis str. 161—203, při čemž podrobuje důkladné kritice t. zv. Notitia neboli Seznam římských soudců z roku 1000 docházejí podstatně jiných názorů, než které dosud byly hájeny. — Wilhelm Diehl: Zur Entstehungsgeschichte der Religions-Reverse str. 204—219. Jest to příspěvek k evangelickým církevním dějinám 17. století v Hessensku a míněny tím reversy, kterými se kandidáti farních a školních úřadů zavazovali musili, že budou ve svém postavení všude se řídití pravým učením augšpurské konfese. — Th. Woltersdorf: Einige Kompetenz-Fragen zur preussischen Gem.- u. Syn.-O. vom 10. September 1873, str. 246—255. — Hansult, Zur Lehre vom Patronat, str. 256—270, podává kritickou a historickou studii o některých otázkách patronátního práva v Hessensku v 18. stol., čímž doplňuje svůj r. 1898 vydaný spis: Das Patronat in der evang. Landeskirche des Grossh. Hessen — Julius Gierke: Darf bei Kapitelswahlen hinsichtlich der Feststellung der absoluten Majorität der contemptus mit in Anschlag gebracht werden? str. 271—293. Contemptus znamená kapitulára k sezení řádně nepozvaného; takový nesmí při stanovení majority býti počítán, proč mluví c. 36 X. de electione (1, 6), dále vnitřní důvody, aniž by c. 55 X. de electione tomu odporovalo; contemptus má právo domáhati se toho, aby příslušná volba byla prohlášena za neplatnou. — Francesco Brandileone (profesor university Parmské): Die »Subarrhatio cum anulo«. Ein Beitrag zur Geschichte des mittelalterlichen Eheschliessungsrechtes (str. 311—340). Na základě pozorování právního vývoje v Itálii v dobách ranního středověku obrací se oproti míněním o významu snubního prstenu vysloveným Františkem Hoffmannem v pojednání Über den Verlobungs- u. den Trauring a Sohmem ve známých spisech Eheschliessung a Trauung. Hoffmannovo různění mezi anulus arrhae a anulus pretii není v italských pramenech nikterakž odůvodněno; anulus subarrhationis nebyl nikterakž podstatným článkem právního jednání zakládajícího manželství. Kdož v manželství vcházel, slibovali si na vzájem věrnost, a symbolem věrnosti byl prsten; žena při tom vystupuje jako strana smlouvu spoluuzavírající. — Lohmann: Die Staatsgenehmigung zur Errichtung von Kirchengebäuden in Preussen, str. 341—367 (nedokončeno), probíráje otázky této část všeobecnou, má na mysli stavení určená pro bohoslužbu nějaké církve v Prusku uznané a svolení státní při zřízení jejich nutné, pokud zakládá se na státní výsosti oproti církvím. Svolení toto může býti »Hoheitsgenehmigung«, zakládá-li se na ius reformandi a »Aufsichtsgenehmigung«, jest-li výronem státního práva dozorčího nad správou církevního majetku. — W. Ch. Francke: Von Bezirkssynoden u. Kirchenvorstehern nach Hanoverschem Recht, str. 368—375. — Nitze: Religiöse resp. kirchliche Vereine u. Versammlungen u. Lustbarkeitssteuer bei kirchlicher Vereinsthätigkeit, str. 376 až 391 (má výhradně německé poměry na mysli).

*Prof. Henner.*